

Branchebrede bodemsanering stomerijbranche

Al jaren hing de noodzaak tot bodemsanering als een zwaard van Damocles boven de stomerijbranche. De saneringskosten van verontreiniging door oplosmiddelen gingen de draagkracht van bedrijven verre te boven. Brancheorganisatie Netex stelde in dit verband voor ondernemers in een vroegtijdig stadium zekerheid te geven over de kosten van de bodemsanering en de uitvoering en verantwoordelijkheden geheel over te laten nemen door een daartoe ingerichte uitvoeringsorganisatie. Om de kosten van de saneringsoperatie te verlagen is bovendien gekozen om de sanering van de verontreinigingsbronnen te scheiden van de sanering van de grondwaterverontreiniging. Voor dit laatste wordt tevens uitgegaan van het vormen van een fonds. Door de ontkoppeling van de bron- en pluimsanering en de fondsvorming is een gebiedsgerichte aanpak mogelijk.

Antoine Timmermans, redacteur Vakblad TextielBeheer

STOMERIEN

De Nederlandse stomerijbranche bestaat uit circa 500 bedrijven, waarvan het grootste deel is georganiseerd in de Netex, de Nederlandse Vereniging van Textielreinigers. Deze vakorganisatie treedt op als belangenvertegenwoordiger van de branche naar onder andere de overheid. De meeste Nederlandse stomerijen zijn bescheiden familiebedrijven, waarin naast de ondernemer vaak ook diens echtgenote en soms een of enkele personeelsleden werken. Voorts bestaat de branche uit een beperkt aantal regiobedrijven die meestal op een centrale plaats reinigen voor meerdere 'koude' stomerijwinkels of depots tegelijk. Depots zijn vaak supermarkten, lectuurwinkels en dergelijke waar kleding of ander textiel voor reiniging wordt aangenomen en meestal na enige dagen, gereinigd en geperst kan worden afgehaald. Koude winkels hebben dezelfde functie als depots. Ze reinigen niet zelf, in tegenstelling tot 'warme' winkels, die meestal ook in, of in de buurt van winkelcentra zijn gevestigd.

PER EN TRI

Stomerijen leggen zich toe op het reinigen van kwetsbare kleding, waarvan het weefsel bij normaal wassen zou worden beschadigd. Daarbij wordt sinds jaar en dag gebruik gemaakt van oplosmiddelen zoals perchloorethyleen en trichloorethyleen, verder aan te duiden als per en tri. Net als ondernemers in veel andere bedrijfstakken waren ook textielreinigers zich in het verleden niet of nauwelijks bewust van de gevolgen die het lekken van

deze oplosmiddelen in de bodem zou kunnen hebben voor het milieu. Daardoor zijn veel locaties, waar werd of wordt gereinigd, verontreinigd door oplosmiddelen. Per en tri zakken als verontreinigende stof naar diepere grondlagen, waar ze zich vermengen met het grondwater en zich vervolgens verder verspreiden. Daardoor kunnen grotere gebieden via een enkele bron worden verontreinigd.

ZWAARD VAN DAMOCLES

In de afgelopen decennia kreeg de aanpak van bodemverontreiniging een hoge prioriteit van de overheid. Er werd een wettelijke saneringsplicht ingesteld voor de eigenaren van verontreinigde bedrijfsterreinen, maar deze waren doorgaans financieel niet bij machte de enorme saneringskosten op te

brenge. In 1999 werden de kosten voor de vereiste wijze van saneren nog geraamd op circa anderhalf miljoen gulden per bedrijf. Vakorganisatie Netex zocht contact met het ministerie van VROM, om te komen tot een technisch en financieel haalbare brancheregeling voor alle textielverzorgers. Destijds hing de bodemsanering als een zwaard van Damocles boven de in meerderheid kleine en weinig draagkrachtige bedrijven. Het op korte termijn effectueren van de saneringsplicht zou onvermijdelijk leiden tot het faillissement van een aanzienlijk deel van de bedrijven. De eis tot sanering kwam bovendien op een moment dat stomerijen fors moesten investeren om te kunnen voldoen aan nieuwe milieu-eisen ten aanzien van per-uitstoot in de omgeving van hun bedrijven.

FOTO 1: OPENINGSPAGINA VAN DE BOSATEX WERSITE OP INTERNET

BOSATEX

Niet alleen de financiële kant van de bodemsanering was voor bedrijven niet te overzien. Dat gold ook voor de technische, juridische en administratieve organisatie rond de sanering. Netex streefde naar een totaalregeling waarbij haar leden de zorg voor hun bodemsanering konden neerleggen bij een deskundige instantie. Gedacht werd aan een constructie waarbij in de eerste plaats de kosten van de bodemsanereringen aanzienlijk verlaagd konden worden door middel van een meer effectieve en efficiënte aanpak. Dat is in het belang van zowel de betrokken bedrijven als de subsidiegever. Zonder overheidssubsidie zou de sanering immers in het geheel niet haalbaar zijn. Ook zouden deelnemers direct duidelijkheid moeten krijgen over hun eigen bijdrage in de sanering. Voorgesteld werd een stichting Bodemsanering Textielreinigingsbedrijven op te richten die volledige duidelijkheid zou bieden en deelnemers zou kunnen vrijwaren voor alle gevolgen van de bodemverontreiniging. De stichting, kortweg BOSATEX genoemd, zou moeten optreden als vertegenwoordiger van de eigenaar naar het bevoegd gezag of andere derden. Daarbij zou na overleg en met goedkeuring van de bevoegde overheden een Bosatex saneringsaanpak worden ontwikkeld.

BRANCHEREGELING

Voor de textielverzorgingsbranche betekent de voorgestelde werkwijze dat de hierboven beschreven knelpunten vergaand worden weggenomen. De overeengekomen Bosatex brancheregeling biedt deelnemers de keuze tussen het betalen van een eenmalige bijdrage van 25 procent van hun totale gemiddelde bedrijfsomzet of een bijdrage van 3 procent van hun jaarlijkse bedrijfsomzet gedurende 10 jaar. Ook kunnen ze ervoor kiezen 75 procent van de werkelijke kosten van de saneringsmaatregelen voor hun rekening te nemen als dat voordeliger voor hen is. VROM staat garant voor eventuele overige kosten, zodat bedrijven ook in dit opzicht precies weten waar ze aan toe zijn. De saneringen worden met goedkeuring van de bevoegde overheden programmatisch aangepakt en over een periode van 10 jaar gespreid. Ook kunnen ze eventueel worden afgestemd op bijvoorbeeld verbouwingenplannen et cetera. Tot op zekere hoogte hebben ondernemers dus zelf invloed op het moment van sanering. Voorwaarde voor het definitief doorgaan van de regeling is dat tenminste 150 bedrijven deelnemen. Verder is toestemming van de Europese Commissie nodig voordat de regeling daadwerkelijk van kracht kan worden. Als stomerij bedrijven voor subsidie in aanmerking willen komen moeten ze zich vóór 2008 aanmelden bij brancheorganisatie Netex. In een korte tijd

FOTO 2: ONDERTEKENING VAN HET BOSATEX CONVENANT BODEMSANERING. VAN LINKS NAAR RECHTS: DE HEREN P.N.M. WENNEKES (SECRETARIS NETEX), DR.S. P.L.B.A. VAN GEEL (STAATSECRETARIS VROM) EN F.K.J.J. RAADSHEER (VOORZITTER NETEX)

hebben reeds 80 bedrijven zich aangemeld, zodat de verwachting bestaat dat het minimum aantal van 150 zeker gehaald zal worden.

BOSATEX SANERINGSSTRATEGIE

Bij een verontreinigingssituatie door stomerijen kan onderscheid worden gemaakt tussen de bronverontreiniging en de 'pluim', die ontstaat door verspreiding van de verontreinigingen uit de bron. De bronverontreiniging bestaat uit de oplosmiddelen per en tri die als puur product of in hoge concentraties in de bodem aanwezig zijn. Zij gaan nog jarenlang in oplossing en blijven daardoor het grondwater beïnvloeden. De zo ontstane 'pluim' kan zich over een grotere oppervlakte verspreiden. Het volledig saneren van deze pluim is technisch zeer gecompliceerd, vaak niet goed mogelijk en in ieder geval zeer kostbaar. Bosatex legt bij de aanpak de prioriteit bij de aanpak van de bronverontreiniging. Wanneer deze bronverontreiniging is verwijderd, dient te worden bekeken wat nog gedaan moet worden aan de resterende verontreinigingen van het grondwater. Hierbij vindt een beoordeling plaats op een regionaal schaalniveau: welke maatregelen leveren het meeste rendement op voor de bescherming van de gewenste kwaliteit van het grondwaterlichaam. Daarbij kan rekening worden gehouden met de natuurlijke afbraak van per en tri. Wanneer dat onvoldoende het geval is kan dit proces worden gestimuleerd met in-situ technieken.

VISIE OP GRONDWATERSANERING

Door op grotere schaal naar het grondwaterpakket te kijken is het beter mogelijk te beoordelen welke maatregelen het meest effectief kunnen worden toegepast. Bovendien voorkomt dit dat in een gebied meerdere pluimen afzonderlijk worden aangepakt. Men dient vooral de pluimen aan te pakken die het meest bijdragen aan de verontreiniging van het totale grondwaterpakket of een bedreiging vormen voor kwetsbare gebieden. Het behoeft geen betoog dat deze aanpak een substantiële besparing oplevert ten

opzichte van het per geval gecombineerd aanpakken van de bronvervuiling en de pluim. Het is bovendien effectiever. De grondwaterkwaliteit moet op termijn aan de normen voldoen. Hoe hoog die normen zijn, hangt af van het gebruik van het grondwater. In een wingebied voor drinkwater zullen die eisen hoger liggen dan in een gebied met van nature zout of brak water. Door voor de sanering van het totale grondwater in een gebied wat meer tijd te nemen, bijvoorbeeld 10 tot 20 jaar, wordt hetzelfde doel bereikt als wat de overheid voor ogen stond bij de gecombineerde aanpak van de vervuiling per locatie.

HET BODEMCENTRUM

Op 11 juni 2001 werd het convenant 'Bodemsanering in gebruik zijnde en blijvende bedrijfsterreinen' gesloten tussen MKB Nederland, VNO-NCW, de ministeries van VROM en EZ en de provincies en gemeenten. Kern van dit convenant is de invoering van een wettelijke saneringsplicht voor de eigenaren en erfpachters van ernstig verontreinigde bedrijfsterreinen, waarvan de sanering spoedeisend is. In het convenant werd vastgelegd dat er een subsidieregeling voor bodemsanering komt; een "bedrijvenregeling" met zonnig draagkrachtondersteuning. Desondanks bleken er nog steeds barrières die een massaal gebruik van de regeling in de weg stonden. De koepels en brancheorganisaties MKB-Nederland, VNO-NCW, Bovag, Netex, Koninklijke Metaalunie en FME-CWM besloten, met steun van de coöperatieve Rabobank, die barrières aan te pakken. Dit heeft geleid tot het initiatief om te komen tot de oprichting van een Stichting Bodemcentrum, waarover op een andere plaats in dit nummer uitgebreid wordt gerapporteerd. Het ligt in de bedoeling dat Bosatex voor de uitvoering van de noodzakelijke saneringsmaatregelen gebruik gaat maken van de diensten van deze stichting.

Vakblad TextielBeheer, M&P Media BV,
Postbus 10, 4060 GA Ophemert,
tel.: 0344 - 65 04 20.